

Urbán László

AZ ISKOLAI SZOCIÁLIS MUNKA ÉS GYERMEKI SZÜKSÉGLETEK

Az iskolai szociális munka fontossága, és iskolában való alkalmazhatósága szakmai berkekben is vitákat gerjeszt. Magyarországon – mint bármely más országban – nagy szükség volna szociális jellegű támogatásra és segítségre, de sajnálatos módon a hazai iskolákban ez mindeddig nem honosodott meg.

A gyermeki szükségletek kielégített, illetve kielégítetlen volta felől közelítem meg a témát, és azt szeretném megmutatni, hogy az iskolában a gyermekeknek vannak olyan ki nem elégített szükségleteik, amelyekre a szociális munka iskolába való beillesztése esetén tudna megfelelő válaszokat adni. A TDK dolgozatomhoz készített kutatásból egyértelműen kitűnik, miszerint szükség volna szociális munkára a magyar oktatási intézményekben is.

A kutatás főbb pontjainak és eredményeinek ismertetése

A kutatást két általános iskolában (Hevesen és Jászberényben) kérdőívek és interjúk segítségével végeztem el. A válaszadás – természetesen – önkéntes volt. A kérdőívet személyesen állítottam össze, ezért mielőtt elvittem őket az iskolákba, próbakérdézt végeztem a környezetemben lévő általános iskolás gyermekek (10-16 év) körében. Ezen kérdőívek száma 10 darab volt. Mindkét iskolában, tehát Hevesen és Jászberényben is 50-50 darab kérdőívet töltettem ki a gyermekekkel, és ezen kívül készítettem velük interjúkat (8-8-at) is.

A kérdőívvel és az interjúval megkérdezett 116 gyermek nemi megoszlása Hevesen és Jászberényben körülbelül ugyanakkora, hiszen 60 lány és 56 fiú szerepel a kutatásomban.

A nemi megoszláson kívül, fontos még a tanulók korösszetétele is. A megkérdezett tanulók életkora vegyes, hiszen 10 és 16 év közötti gyermekek kerültek bele a kutatásomba. Hevesen a megkérdezett diákok többsége 11 éves (16 fő), míg Jászberényben 14 éves (15 fő).

A kutatás mintájául szolgáló 116 főt úgy választottam ki a sokaságból, hogy kategóriákat alkottam, és az ezekbe való tartozás volt a feltétele annak, hogy kitölthessen valaki egy kérdőívet. A kategóriáim szerint a gyermeknek olyan családban kell élniük, ahol:

- az egyik vagy mindkét szülő munkanélküli;
- a család rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül;

- a családban 3 vagy több gyermek nevelkedik;
- a gyermeket, vagy gyermekeket valamelyik szülő egyedül neveli.

Azért határoztam meg ezeket a kategóriákat, mert úgy gondolom, hogy az iskolai szociális munka elsődleges célcsoportjának a lelegelettebb, és leghátrányosabb helyzetben lévő gyermekeket kell tekinteni. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az „előnyösebb” körülmények közt nevelkedő gyermekeket ki kell zárni a szociális munkás figyelmének fókuszából, hanem azt, hogy a legelső feladat a lelegelettebbekben való segítség.

Főbb hipotézisek¹

Vizsgáltam azt, hogy milyen azoknak a gyermekeknek az egészségi állapota, akik a megalkotott kategóriáim szerint hátrányos helyzetűnek mondhatók, hiszen ismert az a tény, miszerint a nélkülözésben élők egészségi állapota rosszabb, mint társaiké.

Szerettem volna azzal is tisztában lenni, hogy ezeknek a gyermekeknek milyen a társas – társaikkal, szüleikkel és tanáraikkal – kapcsolatuk, és mit tartanak a legfontosabbnak a barátságban. A magyar lakosság egynegyede él olyan háztartásban, ahol a rendszeres társas kapcsolatok hiányoznak, hiszen a pénzhiány miatt nem tudják barátaikat, ismerőseiket, vagy családtagjaikat vendégül látni, esetleg vendég-ségbe menni hozzájuk.

A kutatások azt mutatják, hogy a hátrányos helyzet együtt jár a rossz tanulmányi eredményekkel, ezért kíváncsi voltam arra is, hogy ez igaz-e Hevesen és Jászberényben a gyermekekre.

Érdeklődtem aziránt is, hogy a gyermekeknek milyenek a lakhatási körülményeik, és milyen a ruházatuk. A magyar lakosság közel kétharmada él olyan családban, ahol az új ruha vásárlása gondot jelent. A háztartásokban élők nyolc százalékánál pedig azt lehet megfigyelni, hogy nem volt elég pénzüik a lakásuk rezsijének kifizetésére, így a lakás részben fűtetlen maradt.

Szerettem volna megismerni azt is, hogy a gyermekeknek milyenek a táplálkozási lehetőségeik, valamint mikor tudnak annyit enni, hogy ne legyenek éhesek. Köztudott ugyanis, hogy a magyar társadalom több mint egytizede él olyan háztartásban, ahol pénz hiányában nem jut megfelelő táplálékhoz.

A kutatásom fontos részét képezte annak vizsgálata, hogy a gyermekek mivel foglalkoznak szabad idejükben, és milyen tevékenységekkel tölthetik idejüket az iskolában órák után. Valamint érdeklődtem az után is, hogy melyek azok a szabadidős elfoglaltságok, amelyekkel szívesen töltenék a szabad idejüket, ha ez lenne az

---

¹ Szívós Péter-Tóth István György (szerk.), (2004): Stabilizálódó társadalmi szerkezet, TÁRKI MONITOR Jelentések 2003, Budapest, 163 old.

Csomor Józsefné

A LEHEL VEZÉR GIMNÁZIUM DIÁK LAPJÁNAK 27 ÉVE

A lap, amelynek 27 évig voltam a főszerkesztője, 1965 novemberében jelent meg először. Ennek a hosszú időszaknak a történetét írtam meg az általam összegyűjtött összes példány segítségével. Akkoriban különféle helyekre kellett küldeni az újságból, de sehol sem maradt belőle teljes sorozat, pedig a lap cikkei jól tükrözik azokat a változásokat, amelyek ebben az időben a középiskolás fiatalok életében bekövetkeztek. Gulyás Erzsébet könyvtárostól tudom, hogy a korszakot kutatók alig találnak dokumentumokat a KISZ-szervezetek működésével kapcsolatban. Az is tény, hogy a nyilvánosság első fórumaként tarthatjuk számon, hiszen a 300-tól 600 példányig megjelenő, a diákok által írt újságot a szülők és az ismerősök egy része is olvasta.

Először stencilezett formában hoztuk létre a diákújságot, és a Fórum nevet kapta. Az első példányban meghatározta a célt a gimnázium igazgatója, KISZ-titkára, a KISZ Városi Bizottság titkára. A komolykodó, politikai célokra kitűző feladatok után azonban könnyebb hangvételű cikkek következtek. Az első példányok elolvasása után még nem sejtettük az újság színvonalában később bekövetkező jelentős javulást.

Föltétlen meg kell említeni Zaják Etelka nevét, aki sokat segített, hogy az iskolaújság létrejöhesen. Ő meglehetősen sok cikket írt, ezzel is támogatva munkánkat. Az újság végén, később az elején – 1974-től – kötelezően szerepelnie kellett a mindenkori igazgatónak, és a KISZ tanácsadó tanár nevének. Ezt a funkciót a következő pedagógusok töltötték be: 1965-től Zaják Etelka; 1970-től Doboss Gyula; 1973-tól Bakki Katalin; 1974-től Kalmár Nóra; 1975-től Váradi Istvánné. 1976-tól már csak a tanár- és diák főszerkesztő, valamint az igazgató mint felelős kiadó szerepelt a borító belsején.

A legnagyobb problémát az okozta, hogy a diákszerkesztők állandóan cserélődtek; mire valaki igazából ráértett az írásra és a szerkesztésre, már érettségizett, és elhagyta az iskolát. Abban az időben még nem létezett a 8 osztályos gimnázium, ahonnan hosszabb időre választhattam volna szerkesztőt. Úgy próbáltam ezen a nehézségen úrrá lenni, hogy a felsős mellé beosztottam alsós diákokat, így a gyakorlatban tanulhatták meg a feladatokat. Döntő többségben rátermett fiatalokat sikerült kiválasztani; igazi lelkes diákokat, hiszen egy-egy jeles érdemjegyen kívül másra nem számíthattak, pedig rengeteg lőtás-futással, idegeskedéssel, ugyanakkor örömmel járt, amíg egy számot létrehozunk.